

Het Nationale Theater

Inhoudelijk jaarverslag

Producties, Programmering,
Educatie & Interactie en Publiek

MISSIE

Onze missie

Het Nationale Theater gelooft in theater als publieke arena waar de brandende kwesties van vandaag worden onderzocht en bevraagd. Waar de grote verhalen van deze tijd worden verteld. Een bruisend huis van verbeelding en verbinding dat zich radicaal openstelt voor iedereen. Een kruispunt voor betekenisvolle ontmoetingen, in levenden lijve. Een veilig thuis waar we ons met gretige nieuwsgierigheid openstellen voor het onbekende. En waar we de moed opbrengen om de wereld weer met open vizier aan te gaan.

Wie zijn wij?

Met theater voor jong en oud, voorstellingen door gevierde regisseurs en aanstormende talenten, actief reizend door het hele land, is Het Nationale Theater een toonaangevend theaterinstituut, dat iedere inwoner van dit land uitnodigt tot ontmoeting, kunstbeleving en debat. Opererend vanuit onze politieke hoofdstad is het een cultureel brandpunt dat theater een prominente plek geeft in het hart van de samenleving. Met klassiekers uit de wereldbibliotheek, actueel geschreven drama en innovatieve programma's voedt, faciliteert en inspireert Het Nationale Theater het publiek in zijn zoektocht naar houvast, visie en vermaak.

Waar staan wij voor?

Het Nationale Theater is radicaal vriendelijk en vriendelijk radicaal. We ontvangen onze gasten met open armen en gaan niet alleen respectvol, maar bij voorkeur liefdevol met elkaar om. Tegelijkertijd zijn we in staat om, heel precies en met respect, te zeggen waar het op staat. En de ander te verleiden met ons mee te gaan. Geen vuist, maar een stevige, open hand. We blijven permanent nieuwsgierig en bevragen vastgeroeste procedures. Innovatie is geen mantra, maar een innerlijke drang. Maatschappelijke betrokkenheid is geen ideologische keuze, maar keiharde praktijk.

HOOFDACTIVITEITEN

Het Nationale Theater bestond bij het ingaan van de nieuwe beleidsperiode in 2021 vier jaar. Meer dan ooit zijn wij doordrongen van de noodzaak van onze missie. In ons meerjarenbeleidsplan voor de cultuurnotaperiode 2021-2024 geven wij aan hoe wij invulling aan onze missie geven. De hoofdpunten van ons beleid geven we bij deze weer.

In de periode 2021-2024 werken 9 regisseurs, 17 vaste acteurs en 200 medewerkers onvermoeibaar aan de realisatie van deze opdracht. Jaarlijks resulteert dat in:

- 12 eigen **Producties**, voor jong en oud: 5 grote zaalvoorstellingen en 7 vlakke-vloervoorstellingen, in het kader van talent- en tekstontwikkeling, empowerment, schoolvoorstellingen, familie- en jongerentheater.
- De **Programming** van bijna 700 (gast)producties. Met nadruk op toneel door BIS-instellingen en FPK-gesubsidieerde groepen. Daarnaast: voorstellingen van andere disciplines, van vrije producenten en internationale huizen.
- Meer dan 750 activiteiten in het kader van **Educatie & Interactie**, waaronder lessen op Haagse scholen, theaterwerkplaatsen, jongerenmanifestaties, MAAKdagen, Lezen met HNT, wijkjury, Moksi Patu & Salaam en HNTonbeperkt.

In de dagelijkse praktijk van Het Nationale Theater komen deze drie lijnen voortdurend samen in totaalprogramma's waarin bezoekers als 'medemakers' centraal staan. We bespelen en programmeren de Koninklijke Schouwburg, Theater aan het Spui, Zaal 3 en HNT Studio's. En werken regelmatig in de wijken, op scholen, op zomerfestivals en in 46 vlakke vloertheaters en 55 schouwburgen in heel Nederland en België. En we presenteren speciale programma's; innovatieve activiteiten die wij (mede) ontwikkelen en presenteren in onze eigen theaters of op locatie in de stad.

Focus door thematische lijnen

Om de effectiviteit van ons werk te verscherpen, bundelen we ons werk. Alles wat we doen, wordt in nauwe samenhang geproduceerd en zichtbaar gemaakt. Onze educatie-, interactie- en marketingprogramma's centreren zich rondom de grootschalige totaalproducties. De inhoudelijke samenhang wordt versterkt door nadrukkelijk te werken langs drie thematische lijnen:

- **Waar komen wij vandaan?** Over nationale en persoonlijke geschiedenissen. Verhalen van vlucht, migratie en dekolonisatie. Over zwarte bladzijden, blinde vlekken en traumata. Eindigt het debat met de roetveegpiet? Over erfenis, schuld en boetedoen.
- **Hoe leven wij samen?** Over fricties in de gefragmenteerde stad. Over de noodzaak van elkaar te houden. Over het vastbijten in groepsidentiteiten en de eenzaamheid van de bubbel. Over hopeloze liefdes en de grenzen van intimiteit.
- **Waar gaan wij naartoe?** Hoe te leven op een hete aarde? De houdbaarheidsdatum van het neoliberale kapitalisme. Over gentech, digitale ethiek en kunstmatige intelligentie. Over zorgrobots en onze verlangde verhuizing naar Mars.

PRODUCTIES IN 2021

De producties van Het Nationale Theater in 2021 werden sterk beïnvloed door de (on)mogelijkheden en de onzekerheden die de coronarestricties met zich meebrachten. Maar tussen de ontwrichtende lockdowns door werd zo veel als mogelijk geproduceerd, gerepeteerd en gespeeld.

Om de druk op de organisatie en de afhankelijkheid van externe factoren (waaronder mogelijkheden om te reizen met voorstellingen en steeds wisselende regelgeving) zo klein mogelijk te maken, besloten we in tijden van gedeeltelijke lockdown niet op tournee te gaan met onze eigen producties en deze enkel in eigen huis te spelen. Hierdoor sneuvelde in voorjaar 2021 onder andere de tournee van *Het Nationale Theater speelt altijd* en kon de toneelversie van *Tijd zal ons leren* niet gemaakt worden. Eric de Vroedt wijzigde zijn geplande voorstelling *Soerabaja Baby* in een andere opzet onder de titel *De eeuw van mijn moeder*. Deze groots gemonteerde voorstelling werd alleen in Den Haag gespeeld. We maakten waar mogelijk andere eindproducten zoals een podcastserie, online talkshow of registraties voor online vertoningen.

Doordat een deel onze plannen aangepast werden, maar ook omdat veel andere producenten hun activiteiten staakten, hadden we opeens meer beschikking over acteurs, ons productioneel apparaat en zalen. Dat gaf natuurlijk ruimte voor nieuwe ideeën en ontwikkelingen. Het Nationale Theater bleek bovendien een interessante partner voor meerdere omroepen, die dankzij een door minister Van Engelshoven toegezegd bedrag van € 10 miljoen voor de NPO, extra ruimte kregen om voorstellingen te registreren en te vertonen die niet of nauwelijks in de theaters vertoond konden worden.

In het begin van 2021 werd besloten om de geplande producties in de eerste helft van het jaar aan te passen. Alle producties werden ontwikkeld met het oog op twee podia/platforms: een livevoorstelling in de zaal én een alternatief via streaming of tv-uitzending. Zo was er óók in het geval van lockdowns altijd een eindresultaat om naar toe te werken en te delen met publiek. En hoe prettig dit ook was en hoe tevreden wij zijn met de resultaten, het leerde ons opnieuw dat het theater dat wij maken vooral gericht is op de fysieke ontmoeting en uitwisseling.

Gezien de uitzonderlijke omstandigheden konden wij niet werken met de classificatie van producties conform de labels in ons meerjarenbeleidsplan. In onderstaand schema een overzicht van de oorspronkelijk bedachte labels voor de producties.

Label	Titel
Grote zaal reisvoorstelling	<i>Hebriana (beperkte speellijst)</i>
Vlakke vloer talentontwikkeling	<i>Yerma (beperkte speellijst)</i>
Vlakke vloer innovatie	<i>The Nether (beperkte speellijst, registratie +)</i>
Coproductie	<i>De zaak Shell</i>
Coproductie 2019 NPO samenwerking	<i>Citizen K. (televisiebewerking)</i>
Titel	
Wordt in '22-'23 alliantievoorstelling NPO samenwerking	<i>De eeuw van mijn moeder (beperkte speellijst en televisiebewerking)</i>
NPO samenwerking	<i>Tijd zal ons leren (podcast, online talkshow en televisiebewerking)</i>

Eind 2020 kwam de samenwerking met twee vaste regisseurs uit het talentontwikkelingsprogramma ten einde. Hoewel wij hadden gepland de samenwerking met beiden door te zetten in de nieuwe cultuurnotaperiode, kreeg dat een andere wending. Jeroen De Man koos ervoor zijn regiecarrière (tijdelijk) te beëindigen. Daria Bukvic werd per 1 juni artistiek directeur van Toneelgroep Oostpool. Met Eline Arbo en Erik Whien hebben we opnieuw twee sterke regisseurs aan Het Nationale Theater weten te binden.

Stefan de Walle nam in 2021 na een lang dienstverband in Den Haag afscheid van het acteursensemble. Ook Bram Suijker koos voor een carrière als freelancer. Daarnaast liep eind 2021 het ontwikkeltraject van Emmanuel Ohene Boafo ten einde en ging hij tevens voor een (internationale) carrière als freelancer. In seizoen 2022/2023 hopen wij het ensemble weer op volle kracht te hebben met vier nieuwe acteurs.

Vlakke vloer/registratie+: *The Nether*

In januari begonnen de repetities van *The Nether*, een dystopische sci-fi-voorstelling naar een tekst van Jennifer Haley over hoe moraal zich ontwikkelt in een wereld die zich steeds meer online afspeelt. Yela de Koning speelde agent Morris, die de mysterieuze meneer Sims (Rick Paul van Mulligen) ondervraagt over zijn online 'toevlucht', waar mannen hun lusten kunnen botvieren op minderjarige meisjes. Deze scènes worden afgewisseld met scènes in de Toevlucht, waar we een grensoverschrijdende liefde zien opbloeien tussen het jonge meisje Iris (Shelley Bos) en haar klant, Houtnoot (Leandro Ceder).

The Nether zou worden geregisseerd door Daria Bukvic, maar omdat de planning van haar eerste speelfilm *Meskina* verschoof door corona, was zij niet langer beschikbaar. Daarom nodigden wij Nina Spijkers uit om de productie over te nemen. Zij bracht ook een grotendeels nieuw artistiek team mee, onder wie scenograaf Dennis Van der Broeck. De samenwerking met Spijkers en Van der Broeck beviel zo goed, dat we hen beiden hebben teruggevraagd voor seizoen 2022/2023.

In maart ging door de gesloten theaterdeuren *The Nether* in première voor een handjevol medewerkers. Hierna werd in vier dagen een zogenaamde 'registratie+' gemaakt, een filmische registratie van de voorstelling, online te streamen voor publiek. Tijdens de 'testen voor toegang'-periode in april stonden drie voorstellingen voor livepubliek gepland, maar vanwege een positieve besmetting in de cast, kon daar maar één van worden gerealiseerd. In augustus werd de productie nog gespeeld in Amsterdam (ITA) en Den Haag. Besloten is de titel na slechts enkele speelbeurten af te voeren van het repertoire, om zo ruimte te blijven houden voor nieuwe producties.

Reacties

- ★★★★★ NRC: "De beklemmende cameravoering haalt het verhaal met veel indringende close-ups dichtbij."
- ★★★ Volkskrant: "Ingenieus rollenspel over toevluchtsoord voor pedofielen en pedoseksuelen (...) Nina Spijkers heeft het toneelstuk stilistisch ingetogen geregisseerd."
- Theaterkrant: "*The Nether* wordt in deze filmversie met name gedragen door de geweldige performances van De Koning en Van Mulligen. Steeds als zij met elkaar in gesprek zijn krijgt het stuk vleugels."
- ★★★★★ Telegraaf: "Het duurt even voor je de aanvankelijk ingewikkelde stof helder voor ogen hebt, maar door de zuivere regie van Nina Spijkers en het evenwichtige spel van de acteurs word je langzaam maar zeker toch *The Nether* ingezogen."

Podcast/televisie: *Tijd zal ons leren*

Als onderdeel van *Het Nationale Theater speelt altijd* creëerde Romana Vrede met singer-songwriter OTION de podcast *Tijd zal ons leren*. Hierin delen zij de onbekende, bijna-vergeten en verzwegen verhalen van verzetsstrijders tijdens de koloniale tijd. In een serie portretten werden de levensverhalen van diverse helden geschetst: zwart en wit, in de Caraïben, Afrika, Azië en Europa.

In mei 2021 kwamen de eerste vier afleveringen online. Ook werden er talkshows opgenomen en online gestreamd, en kwam er een gelijknamig tv-programma in samenwerking met de VPRO. Het project *Tijd zal ons leren* gaan we de komende jaren doorzetten, culminerend in een grote zaalvoorstelling in juni 2023 in de Koninklijke Schouwburg, als in Den Haag een nieuw slavernijmonument wordt onthuld en herdacht wordt dat 150 jaar geleden de slavernij afgeschaft werd. Voor 2022 staan acht podcastafleveringen gepland. Tijdens het maakproces van *Tijd zal ons leren* werd Romana Vrede gevolgd door documentairemakers Maartje Duin en Wederick de Backer van NPO Radio 1.

Grote zaal/televisie: *De eeuw van mijn moeder*

Corona creëerde, het werd hierboven al gememoreerd, behalve veel problemen ook mogelijkheden. Door alle uitval van producties ontstond ruimte in de planning en in de zalen. Dit gaf artistiek leider Eric de Vroedt de ruimte om een plan waarmee hij al langer rondliep te realiseren: een groots opgezette productie, als 'vervolg' op het autobiografische *mightysociety10* (2012). Na het verhaal van zijn vader zou hij nu het migratieverhaal van zijn moeder vertellen. De wens om nú dit verhaal te vertellen was enerzijds ingegeven door de groeiende aandacht voor de tweede en derde generatie Nederlanders met Indische roots, maar ook door het overlijden van zijn moeder in 2020.

In *De eeuw van mijn moeder* volgen we Winnie, gespeeld door Esther Scheldwacht. In 1948, tijdens de politionele acties in haar geboorteland Nederlands-Indië, komt ze aan in Nederland. Winnies leven is getekend door de koloniale samenleving waarin ze werd geboren. Haar grootmoeder was nog een Njai (een inlandse vrouw met status tussen dienstbode en geliefde). Haar moeder was voor haar lijfsbehoud in de oorlogs- en wederopbouwtijd afhankelijk van mannen. Als reactie hierop streeft Winnie naar 'niet-Indisch' zijn, wat voor haar betekent: autonoom zijn, vrij zijn, zelf de regie in handen hebben. Haar volwassen leven wordt gekenmerkt door 'ontsnappingspogingen' uit situaties waarin die autonomie wordt bedreigd. Maar steeds trapt ze in een nieuwe val. Behalve een portret van een moeder, was het ook een genadeloos zelfonderzoek van de schrijver/regisseur: wat betekent het om geëngageerd te zijn in de 21e eeuw? Kun je een goed mens én een goede kunstenaar zijn?

De driedelige theatermarathon *De eeuw van mijn moeder* ging in première voor een klein publiek, maar zal in seizoen 2022/2023 als alliantieproductie in de theaters terugkeren, omkaderd door een randprogramma. Van de voorstelling werd een registratie gemaakt die in augustus, rond de Indiëherdenking, in drie delen werd uitgezonden door AVROTROS. Tijdens het maakproces werd Eric de Vroedt gevolgd door documentairemaakster Ditteke Mensink. Het indringende en ontroerende resultaat, *Terwijl het liefde was*, werd in augustus uitgezonden in de NTR-serie *Het uur van de wolf*.

Reacties

- ★★★★★ NRC: "Een opvallend persoonlijke toevoeging aan het oeuvre van De Vroedt."
- ★★★★★ Volkskrant: "Die complexe familieband en Indische familiegeschiedenis leveren hyperpersoonlijk, intiem en gelaagd drama op."
- Theaterkrant: "Dat is de kracht van dit postkoloniale toneeldrama, dat dwingt tot nadenken, positie kiezen. Hoe moeilijk ook."

- ★★★★★ Scenes: “Vlammende teksten en ingeleefd spel.”
- ★★★★★ Telegraaf: “Een eerlijke, ge(s)laagde voorstelling, een waardig monument voor Patricia, zijn moeder.”

Grote zaal: *Hebriana*

Zweden, juni 1986. In het jaar van Tsjernobyl en de moord op premier Olof Palme komen een moeder en haar drie dochters op midzomernacht samen in het buitenhuis van de familie aan de Zweedse kust. Ook de partners van de twee oudste zussen en een huisvriend zijn meegereisd. In een lange avond en nacht maken ze de staat op van hun leven. Heeft oudste zus Anna echt haar leven zo goed op orde als ze beweert? Hoe zit het met de politieke ambities van haar man Jonas? Waarom lukt het de middelste zus en actrice Lena maar niet om een kind te krijgen van haar man, de toneelschrijver-met-een-writer's-block Erik? Waarom lijkt huisvriend Axel zichzelf langzaam te vernietigen? Wat is er toch aan de hand met de jongste zus, Britt-Marie, die in een psychiatrische kliniek woont en ‘Hebriana’ genoemd wil worden? Boven dit alles cirkelt moeder Ingrid, die na de dood van haar man krampachtig probeert het gezin bij elkaar te houden.

Hebriana van Lars Norén is een echt acteursstuk met een Haagse traditie. Na de legendarische enscenering van Ger Thijs in 1989, maakte Erik Whien een hedendaagse versie, met in de titelrol Soumaya Ahouaoui. Het was het door corona uitgestelde debuut van Erik Whien als grote zaalregisseur bij Het Nationale Theater. De voorstelling werd wisselend ontvangen en de tournee moest vanwege de coronalockdown al na enkele speelbeurten worden afgebroken. In goed onderling overleg is besloten de titel niet op het repertoire te houden.

Reacties

- Den Haag Centraal: “Regisseur Whien laat zijn acteurs schitteren in wrange familiekomedie.”
- Theaterkrant: “Er valt veel te genieten aan het exploderende zevenkoppige familieconstruct.”
- ★★★ Trouw: “Fraai avondje ‘familieverhoudingen’ met puike acteurs.”
- ★★★ Volkskrant: “Een opvallend luchtige voorstelling.”

Vlakke vloer: *Yerma*

Al twee jaar is Yerma getrouwd met Juan, maar haar grootste wens is nog steeds niet vervuld: een kind. Terwijl de jaren verstrijken en dieren, bomen en mensen zich naar hartenlust vermenigvuldigen, blijft Yerma ondanks al haar inspanningen kinderloos. Haar relatie met Juan verzuurt, tot ze uiteindelijk een dramatische daad verricht: ze doodt de man die haar geen kind wilde geven. En daarmee elke kans om nog moeder te worden.

Met zijn ‘tragische gedicht’ *Yerma* schreef de Spaanse dichter en toneelschrijver Federico García Lorca in 1934 een lyrische tekst vol natuursymboliek over één van de moeilijkste vragen in een relatie: de kinderwens. Wat gebeurt er als één van de partners graag kinderen wil, maar de ander niet? Regisseur Eline Arbo zette de tekst eigenzinnig naar haar hand, zoals ze dat eerder deed met o.a. *Het lijden van de jonge Werther* en *Weg met Eddy Bellegueule*. Het resultaat was een overrompelende voorstelling, met een schitterend toneelbeeld (Juul Dekker, licht Varja Klosse) en een grote rol voor de muziek (compositie Thijs van Vuure). De jonge actrice June Yanez speelde als stagiair mee en maakte zoveel indruk, dat zij per seizoen 2022/2023 zal toetreden als ‘jong talent’ tot ons ensemble. Met *Yerma* maakte Eline Arbo haar debuut als huisregisseur bij Het Nationale Theater. Zij zal de komende jaren vier producties regisseren vanuit een expliciet feministisch perspectief, met krachtige vrouwelijke protagonisten.

Reacties

- ★★★★★ Trouw: “Sfeervolle symboliek (...) en een zinderend (live gezongen) mix van pop en klassiek.”
- ★★★ Volkskrant: “Een trefzekere encenering, een ongeloofelijke muzikaliteit, humor en een nauwgezet realistische acteursregie toont Arbo een tijdloos, existentieel drama. (...) De acteurs spelen, zoals eigenlijk altijd bij Arbo, de sterren van de hemel.”
- Theaterkrant: “Met *Yerma* bouwt Eline Arbo verder aan een indrukwekkend oeuvre (...) De voorstelling (...) slaat uiteindelijk in als een bom.”
- Het Parool: “Mariana Aparicio Torres laat Yerma overtuigend van pril verdriet naar peilloze wanhoop glijden.”

Vlakke vloer: *De zaak Shell*

(coproductie Frascati Producties / De Nwe Tijd / Het Nationale Theater)

Theatermakers Aniek Nuyens en Rebekka de Wit volgen het klimaatdebat al jarenlang op de voet. Ze bezochten aandeelhoudersvergaderingen van multinationals, lazen speeches en interviews van Shell, ploegden akkoorden en beleidsnota's van overheden door en noteerden stelselmatig de opmerkingen van hun ooms en buurmannen zodra er tijdens het kerstdiner over klimaatverandering gesproken werd. Welke beelden, argumenten en retoriek zorgen ervoor dat er zo weinig schot zit in het oplossen van het klimaatprobleem?

In *De zaak Shell* (eindregie Erik Whien) komen de belangrijkste stemmen uit het klimaatdebat samen. Aanleiding is de rechtszaak die Milieudefensie aanspande tegen Shell. Inzet: Shell dwingen hun bedrijfsvoering radicaal te veranderen. Het verweer van Shell? “Niet wij, maar de consument moet veranderen.” Heeft Shell een punt? Is de consument echt vrij? Of moet toch de overheid meer doen? *De zaak Shell* toont hoe geraffineerd iedereen in het debat zijn verantwoordelijk doorschuift naar een andere partij en welke gevolgen dat heeft.

Aniek Nuyens en Rebekka de Wit geven het publiek een ultiem pleidooi, zodat iedereen zijn of haar eigen rol in het klimaatdebat beter kan begrijpen en beter kan spelen. Want de wereld is in handen van degene met de beste tekst en het strakste kostuum.

Inmiddels oordeelde de rechtbank met een historische uitspraak dat Shell haar CO2 uitstoot met 45% radicaal omlaag moet brengen in 2030.

Reacties

- ★★★★★ Volkskrant: “Een groot, beladen onderwerp toegankelijk gemaakt: De zaak Shell doet het”
- ★★★★★ NRC: “Nuyens en De Wit maken haarfijn inzichtelijk hoe de klimaatcrisis op dit moment vooral een verantwoordelijkheidscrisis is.”
- Theaterkrant: “De zaak Shell is een belangrijke voorstelling die door iedereen gezien moet worden, al is het maar om een beetje hoop te houden of te krijgen.”

Vlakke vloer/televisie: coproducties Sadettin K.

In 2021 waren er nog twee coproducties met Sadettin Kirmiziyüz, wiens stichting in de cultuurnotaperiode 2017-2020 werd ondersteund door Het Nationale Theater. Vanwege corona kreeg deze samenwerking nog een 'staartje'. Met *Is this the real life* (eindregie: Jeroen De Man) maakte Kirmiziyüz opnieuw een hyperpersoonlijke voorstelling, nu over Turks-zijn in Nederland en de lange arm van Ankara. Met zijn inmiddels vaste 'sidekick' Kaspar Schellingerhout schetste hij een indringend portret van de groepsdruk waar Turkse-Nederlanders mee geconfronteerd worden en het leven tussen twee culturen. De voorstelling ging in première in december 2020 en zou in 2021 een uitgebreide tournee maken, maar deze kon helaas niet worden gerealiseerd. Omdat er niet gespeeld kon worden vanwege de lockdown, werd in deze periode in de Koninklijke Schouwburg een televisieregistratie gemaakt van de succesvolle coproductie *Citizen K.* (2019). In mei 2021 werd deze uitgezonden door BNNVARA.

Reacties

- ★★★★★ Volkskrant: "De tv-bewerking van *Citizen K.* is nóg beter dan het al bijna perfecte origineel."

Projecten

Naast bovengenoemde producties waren er ondanks vele restricties toch nog enkele bijzondere projecten die doorgang konden vinden:

- Zo maakten we opnieuw een filmversie van *De Laatste Getuigen*, ons jaarlijkse project in het kader van Theater na de Dam. Research en script waren opnieuw van Erna van den Berg en Mink Pinster stond achter de camera. Deze editie was het thema 'Je vergeet het nooit. Kind in de oorlog'. De film werd uitgezonden via de eigen social-mediakanalen en was te zien op Omroep West, onze vaste mediapartner.
- We coproduceerden een project van de Amsterdamse Toneel & Kleinkunstacademie. Vanja Rukavina regisseerde de derdejaars acteurs, van wie enkele ook in andere producties bij Het Nationale Theater te zien waren. Deze voorstelling speelde tijdens de lockdown in Zaal 3 voor een handjevol genodigden. Voor studenten is een ontmoeting met het publiek een essentiële schakel in hun ontwikkeling. Daarom heeft Het Nationale Theater ook zo veel mogelijk geprobeerd deze programma's en presentaties overeind te houden in lastige omstandigheden.
- De Wijkjury kwam ondanks corona en een zeer gehavend programma toch een aantal keer bij elkaar. De weinige voorstellingen die gezien konden worden, bleken aanleiding voor goede gesprekken, live dan wel online.
- Minder zichtbaar, maar daardoor niet minder belangrijk, zijn de stappen die werden gezet rond archivering. Het Nationale Theater nam deel aan projecten van DEN rond archivering en digitalisering. Alle activiteiten rondom archivering zullen de komende jaren verder worden voortgezet.

Prijzen en nominaties

Romana Vrede werd genomineerd voor de Gieskes-Strijbis Podiumprijs 2021 vanwege haar initiatieven die de commissie een waardevolle verrijking vindt in het *mainstream* aanbod.

Ondanks het gemankeerde theaterseizoen, viel Het Nationale Theater ruim in de nominaties en prijzen op het jaarlijkse Theatergala. Marie-Louise Stheins werd genomineerd voor haar rol in *Skylight* (coproductie Toneelgroep Oostpool / Het Nationale Theater, regie Jeroen De Man). *De zaak Shell* (coproductie Frascati Producties / Het Nationale Theater, eindregie Erik Whien) was de winnaar van de regieprijs en Jaap Spijkers won de Arlecchino voor zijn rol in deze productie. Musia Mwankumi werd genomineerd voor de Colombina voor *De zaak Shell*. Bram Coopmans werd genomineerd voor de Louis d'Or voor zijn rol in *Tom Pain* (regie Eric de Vroedt). Emmanuel Ohene Boafo won als jongste acteur én als eerste zwarte acteur de Louis d'Or voor zijn monoloog *Sea Wall* (regie Erik Whien), die ook werd geselecteerd voor het Theaterfestival.

Artistiek leider Eric de Vroedt over *Sea Wall*: "*Sea Wall* is haast per ongeluk tot stand gekomen. Door corona hadden we het project *Het Nationale Theater speelt altijd* opgezet, waarbij de acteurs uit ons ensemble solo's en kleine voorstellingen zouden spelen. Toen we de tekst van Simon Stephens tegenkwamen, dachten we: wat zou het cool zijn om Emmanuel die tekst in het Engels te laten doen, met Erik Whien als regisseur. Dat bleek een gouden greep. (...) Ik wist dat hij iets extra's aan deze rol kon geven. En hij deed het fantastisch."

De krachten die doorgaans in de Nederlandse theatersector gescheiden zijn – volwassenen- en jeugdtheater, productie en programmering – bundelt Het Nationale Theater in één sterke organisatie. Samen gaan we op zoek naar nieuwe verhalen en andere manieren om deze verhalen te vertellen.

HNTjong wil zoveel mogelijk kinderen en jongeren een voorstelling laten ervaren die impact heeft, die hen daadwerkelijk raakt, prikkelt, inspireert, stimuleert en uitdaagt. Theater dat jong publiek het gevoel geeft deel te zijn van een grotere, collectieve ervaring is juist in tijden van lockdowns en individualisme nog belangrijker geworden.

In eigen stad proberen we deze nieuwe concepten uit die gemaakt worden in samenwerking met de afdeling Educatie; bij succes exporteren we deze door het hele land. Twee inhoudelijke beleidslijnen zijn bepalend: de familievoorstellingen en jongerenproducties. De familievoorstelling *Erik of het klein insectenboek* kon vanwege de lockdown niet gespeeld worden, maar de jongerenvoorstelling *Trojan Wars* kon na anderhalf jaar toch in première gaan en werd dé theaterhit van het seizoen volgens pers en publiek.

Het is de missie van HNTjong om steeds nieuwe wegen te vinden jong publiek uit te dagen onbekende, theatrale werelden te betreden. Ook wanneer de theaters en scholen gesloten zijn. Zodat jong publiek uit eerste hand ervaart dat theater live, actueel en opwindend is. Daarom hebben we ook in het tweede corona jaar de keuze gemaakt om ons niet te focussen op het streamen van online voorstellingen, maar om gewoon te spelen (ook voor kleine aantallen) en er bij de onlineprojecten altijd een live ervaring aan te koppelen zoals bij de voorstelling *Het Experiment*. We konden in Den Haag *Het Experiment* voor Haagse klassen in een tot eigen theater omgebouwde repetitieruimte spelen en in de rest van het land vertoonden we een speciaal hiervoor opgenomen registratie met daaraan gekoppeld een live online workshop.

Voor de zomer hebben we samen met omroep AVROTROS de voorstelling *Tori* omgezet naar een televisiefilm die uitgezonden is op NPO ZAPP. Gelukkig konden we na de zomer de voorstelling in reprise nemen en kon de voorstelling *Tori* en het contextprogramma door een breed publiek gezien worden.

En toen was het moment eindelijk daar en kon *Trojan Wars* voor volle zalen in première gaan. We hebben in een paar jaar tijd, samen met een stevige en slagvaardige afdeling Educatie, forse stappen gemaakt in het produceren van groots gemonteerde voorstellingen voor jongeren. Met *Trojan Wars* betraden we geheel nieuwe gronden. Geïnspireerd op één van de bekendste oorlogen uit de oudheid presenteren we een vijf uur durend theaterspektakel waarin voorstelling, pauzeprogramma, educatie en participatie geheel versmelten.

Met *Trojan Wars* zet het HNTjong een nieuwe, grote stap in haar artistieke ontwikkeling en zet het theater in als middel om jongeren aan te zetten tot actief burgerschap: Wat doet een oorlog met mensen? Hoe ver durf jij te gaan voor je ideaal? Wat doe je als je leven echt op het spel staat? Hoeveel kan je aan voordat je radicaal verandert?

De integrale aanpak waarbij we educatie, participatie en actualiteit in het artistieke project laten samenkomen is alleen mogelijk binnen Het Nationale Theater. We hebben de menskracht om vanuit diverse disciplines aan het totaalproject te werken en kunnen daarnaast de theaters ondersteunen in het benaderen en bereiken van jongeren. HNTjong is zo in staat om in continuïteit te opereren en al van tevoren een breder draagvlak voor de voorstelling te creëren. We bereiken optimale impact door het opbouwen van nieuwe, duurzame partnerschappen met theaters en scholen. Daardoor durfden

de leerkrachten door het hele land het aan om met grote groepen leerlingen vijf uur lang naar het theater te gaan voor een radicale bewerking van een klassieker.

Naast de beleidslijnen jeugd- en jongerenvoorstellingen voor de grote zaal en de kleinere voorstellingen voor het vlakkevloercircuit, maakt HNTjong ook voorstellingen voor in de klas. Toen het hele land op slot ging kon HNTjong nog doorspelen met de klassenvoorstellingen *Wij zijn Nederland* binnen de basisscholen die dit konden en aandurfd en binnen de geldende coronamaatregelen.

Daarnaast hebben we de nieuwe klassenvoorstelling *A Country Inside My Head* gemaakt voor het voortgezet onderwijs. *A Country Inside My Head* vertelt de eerlijke, grappige en rauwe verhalen van jonge vrouwen, meisjes nog, die naar Nederland zijn gekomen om een nieuw bestaan op te bouwen. Op basis van interviews met deze vrouwen zijn verhalen verzameld over je thuis voelen, opnieuw beginnen en opgroeien in een nieuwe cultuur. De voorstelling is gemaakt en gespeeld op het Johan de Witt College in Den Haag en gaat volgend seizoen in een aantal grote steden in Nederland spelen op podia en op scholen. Zoals bij al onze voorstellingen is de samenwerking tussen HNTjong en de afdeling Educatie hierbij heel belangrijk. En is dit geslaagde lokaal uitgewerkte concept nu een voorstelling geworden waar we theaters en publiek blij mee kunnen maken.

Label	Titel
Familievoorstelling schouwburg	<i>Erik of het klein insectenboek</i> vanaf 8 jaar (uitgesteld)
Jongerenvoorstelling schouwburg	<i>Trojan Wars</i> vanaf 14 jaar
Jongerenvoorstelling vlakke vloer	<i>Het Experiment</i> vanaf 14 jaar (beperkte speellijst)
Jeugdvoorstelling vlakke vloer	<i>Tori</i> vanaf 6 jaar (reprise)
4 klassenvoorstellingen	<i>Wij zijn Nederland</i> vanaf 4 t/m 12 jaar (laatste jaar)
Klassenvoorstelling	<i>A Country inside my head</i> vanaf 12 jaar
NPO samenwerking	<i>Tori</i> bewerking voor televisie
De familiepodcast	Verhalenserie vanaf 7 jaar streaming via diverse platforms

HNTjong produceert sinds de oprichting in 2013 onder artistieke leiding van regisseur Noël Fischer, sinds 2017 versterkt met zakelijke leiding van Ulrike Söbbeke en met ondersteuning van een klein specialistisch team, ingebed in de stevige organisatie van Het Nationale Theater. Vaste regisseurs zijn Casper Vandeputte en Eva Line de Boer. Daarnaast werkt er regelmatig jong regie-talent zoals Loek de Bakker en Belle van Heerikhuizen. Educatie is een belangrijk onderdeel bij voorstellingen van HNTjong. In nauwe samenwerking met de afdeling Educatie & Interactie bereikte HNTjong in 2021 talloze kinderen, jongeren en hun ouders met een grote diversiteit aan projecten en activiteiten bij HNTjong voorstellingen.

PRODUCTIES HNTJONG IN 2021

Erik of het klein insectenboek (8+) – uitgesteld

Deze spectaculaire visuele voorstelling vol muziek, dans en een geweldige cast belooft een must see voor de hele familie te worden. Bedoeld als kerstproductie voor de schouwburg Utrecht met aansluitend een schouwburgtournee. Regisseur Noël Fischer en tekstschrijver Jibbe Willems werkten na verschillende succesvoorstellingen opnieuw samen. Ook de jonge choreograaf Shailesh Bahoran van IRC werkte met een aantal dansers mee.

Jibbe Willems schreef een heel eigen versie van Bomans klassieker die hij vertaalde naar een eigentijdse versie met de focus op bedreigde insectensoorten en milieuvervuiling. Met een prachtige cast van acteurs en dansers werd gerepeteerd, maar helaas is de montageperiode vroegtijdig afgebroken vanwege een nieuwe lockdown en kon de tournee in 2021 ook niet gespeeld worden.

Nu in 2021 voor de tweede keer de kerstproductie in Utrecht stil is komen te liggen vanwege COVID is het belangrijk om met onze coproductie partner schouwburg Utrecht een goed plan van aanpak te hebben voor de nieuwe periode, kerst 2022.

Het Experiment (14+) – schoolvoorstellingen en online programma

Na het succesvolle *Bloedlink* regisseerde Casper Vandeputte opnieuw een confronterende en ontvlambare voorstelling met een groep jonge spelers. *Het Experiment* laat je op het puntje van je stoel zitten en forceert je te zoeken naar de waarheid.

Het experiment van een ambitieuze docent loopt flink uit de hand. Hij wil op een originele manier uitleggen hoe fascisme begint en uitsluiting ontstaat. Het spel dat hij daarvoor verzint wordt door sommige leerlingen zo fanatiek gespeeld dat het totaal ontspoord.

Een paar jaar na het experiment proberen oud-leerlingen het drama wat dit tot gevolg had te reconstrueren. Elke leerling heeft zijn of haar eigen verhaal en waarheid. Wat is er echt gebeurd tussen leraar en leerlingen en wie spreekt de waarheid. Wie geloof je? Wie volg je? De leerlingen komen terecht in een verwarrend spel over leiderschap, idealen en de gevolgen van buitensluiten en aanpassing.

De leerlingen in het publiek werden door de acteurs geconfronteerd (en soms gemanipuleerd) met verschillende waarheden en perspectieven en werden aangesproken op hun gedachten over groepsdruk en je aanpassen of je juist tegen de groep durven verzetten. In de nagesprekken werden hierover persoonlijke en intense gesprekken gevoerd.

Voor scholen in Den Haag is de voorstelling gespeeld in ons eigen gebouw. Voor scholen in het land was de voorstelling beschikbaar als compleet digitaal pakket. Een online-ervaring waarin de voorstelling, een workshop en een nagesprek zijn verwerkt. De leerlingen worden via een podcast geconfronteerd met hun eigen groeps- en volgedrag. In de voorstelling staat de groepsdynamiek tijdens een ontspoord klassenexperiment centraal. De interactieve workshop laat de leerlingen dit zelf ervaren.

Reacties

- NRC: “Wiens waarheid volg je? Die vraag moest centraal staan. Het levert een spannende voorstelling op waarin de toeschouwers de hele tijd tussen verschillende waarheden heen en weer

worden geslingerd. Meer dan eens doen de spelers direct een beroep op de sympathie van het publiek, waardoor het geheel de vorm van een openbaar tribunaal krijgt.”

- NRC over de workshop: “De ruimte voor eigen interpretatie die het project maakt blijkt ook uit het nagesprek met de leerlingen. Juist het personage dat zich het meest heeft laten meeslepen door de beweging kan op veel bijval van de leerlingen rekenen, omdat „zij ten minste ergens in geloofde”. Door zo met elkaar in discussie te gaan biedt de klas een hoopvol alternatief voor de strategie die de hoofdpersonages in *Het Experiment* zelf hanteren: waar zij hun radicale klasgenoten achteraf monddood willen, maken gaan deze scholieren met open vizier de dialoog aan.”

Reprise: # Wij zijn Nederland

Vier klassenvoorstellingen Eiland (groep 1-2), Monsters (groep 3-4), Grensrechtters (groep 5-6) en Twee-eenheid (groep 7-8)

Het project bestaat uit vier verschillende klassenvoorstellingen. In iedere voorstelling, afgestemd op de leeftijdsgroep, krijgen leerlingen ruimte om te participeren. Leerlingen filosoferen, maken en bouwen mee aan de voorstellingen in hun eigen klas. In iedere voorstelling onderzoeken leerlingen zo op geheel eigen wijze, door middel van spel- en maakopdrachten wie je bent en wat het betekent om onderdeel te zijn van een grotere wij. Wij zijn de klas, maar ook #wijzijnNederland. In 2021 is er nagedacht over een opvolging van het project. Dit keer in samenwerking met MAAS Theater & Dans uit Rotterdam dat in 2022 onder de werktitel #Wij zijn de stad van start gaat.

Trojan Wars (14+) – première

Een nog jonge loot aan de stam is de jaarlijkse Coming of Age-voorstelling voor jongeren vanaf 14 jaar. We baseren ons op modern repertoire, actuele thema's en radicale bewerkingen van klassiekers. Het zijn verhalen over kantelpunten: over grote gebeurtenissen die dwingen om stelling te nemen, die je horizon verbreden. Gericht op een publiek van jonge mensen die de kindertijd achter zich laten en zich beginnen te verhouden tot de wereld om hen heen. Bijzonder is dat er altijd sprake was van gemixt publiek; vrij publiek en jongeren kwamen samen. Er waren dus geen voorstellingen alleen voor scholen. Dat vrije publiek bestond voor een groot deel uit young adults, jonge twintigers en dertigers wat opmerkelijk is en beloftevol naar de toekomst toe.

Door een 'bingewatch' voorstelling realiseerden we een artistiek spannend en vernieuwend stuk dat aansluit bij de belevingswereld van jongeren, die vaak op Netflix meerdere afleveringen van een serie achtereen bekijken. Met achtereenvolgens een nul-aflevering op school, een 'door-experience', drie toneelbedrijven, een pauzeprogramma en verwerkings-app krijgt de bingewatch-ervaring inhoud en creëren we innovatieve mogelijkheden voor educatie, participatie en beleving. Educatie wordt op deze manier beleefd en heeft zo een diepere impact. Uniek is daarbij de vergaande samenwerking op het gebied van participatie: elke avond opnieuw spelen MBO-stagiaires en VO-scholieren mee in de voorstelling zelf. Met 28 uitvoeringen in 13 steden werd een nationale impact nagestreefd en bereikt.

Geïnspireerd op het oudste oorlogsverhaal uit de geschiedenis: *De Ilias* van Homerus, over de tien jaar durende oorlog tussen de Grieken en de Trojanen is *Trojan Wars* een groots opgezette voorstelling vol visueel spektakel, Griekse mythologie, extase en avontuur. Een topcast aangevuld met een groot ensemble jonge acteurs spelen meer dan 100 personages. Van de beroemde helden en heldinnen uit het klassieke Griekenland tot machteloze goden en verloren kindsoldaten. In deze razende oorlogsmachine spoelen de emoties als een golf over je heen en heb je een haast filmische ervaring in een draaiend toneelbeeld. Een avond bingewatchen met de vibes en food van een festival.

Toneelschrijver Peer Wittenbols maakte van de epische verhalen uit *De Ilias* van Homerus een theaterspektakel van nú, over vriendschap, verraad, wraak en liefde. Regisseur Noël Fischer laat zich inspireren door de stijl van *Lord of the Rings* en zegt daarover: “De Griekse verhalen zijn zo modern, omdat ze gaan over grote primaire menselijke emoties: drift en verlangen. En over het unieke fenomeen dat de mensen van de dieren scheidt: oorlog.”

Reacties

- ★★★★★ NRC: “Noël Fischer levert met dit vijf uur durende oorlogsepos een meesterwerk af.”
- ★★★★★ De Volkskrant: “‘*Trojan Wars*’ is de ultieme theaterexperience.”
- ★★★★★ Trouw: “Het Nationale Theater laat met *Trojan Wars* een absolute topprestatie zien.”
- ★★★★★ Dagblad van het Noorden: “Hét theaterfeest van 2021. HNTjong betovert de zaal en alles eromheen met gloednieuwe oude Grieken.”
- Parool: “Omdat *Trojan Wars* de perfecte jongerenvoorstelling is. Denk die 5 sterren er zelf even bij.”

Tori (6+) – reprise en bewerking voor televisie

Tori is gebaseerd op het bekroonde boek van beeldend kunstenaar Brian Elstak in samenwerking met Karin Amatmoekrim. Het is een razendsnel avontuur over de moedige mensenkinderen Cel, Bones en Zi. Hun vader, de reuzenschildpad Jean-Michel, is een echte ‘tori-man’, een verhalenverteller. Als hij vertelt valt de hele wereld stil om te komen luisteren.

Scenarioschrijver Maarten van Hinte en regisseur Marjorie Boston van RIGHTABOUTNOW INC. maakten van Brian Elstak’s *Tori* een spannende voorstelling waarin theater samenkomt met animatie en met live DJ beats. De voorstelling heeft in de reprise in heel Nederland kunnen spelen en was 6 juni te zien op televisie.

Bijzonder is dat dit verhaal met Surinaamse roots ook volledig werd gemaakt en gespeeld door een diverse cast met Surinaamse roots. Zo speelde de voorstelling ook in Den Haag op Ketikoti.

Reacties

- ★★★★★ De Volkskrant: “Wat beklijft, is de verbeeldingskracht van de kinderen en natuurlijk hun vader (Bryan Druiventak) die het allemaal verzint. Verbeeldingskracht als overlevingsmechanisme in een wereld vol ratten en vossen.”
- De Theaterkrant: “*Tori* toont juist nu ook de veerkracht en het doorzettingsvermogen van het (jeugd)theater waarbij verbeelding sterker is dan praktische bezwaren.”

A Country Inside My Head (14+) – première

De makers Dimphna van Kempen (regie/educatiemaker) en Isaura Sanwirjatmo (cinematografie/documentairemaker) zijn in gesprek gegaan met een groep jonge vrouwen. Zo zijn verhalen verzameld over je thuis voelen, opnieuw beginnen en opgroeien in een nieuwe cultuur. Sanne Schumacher heeft deze interviews vertaald naar een nieuwe theatertekst vanuit vrouwelijk perspectief.

In de voorstelling volgen we Afia (gespeeld door Kimberley Agyarko) die een aantal jaar geleden met haar ouders naar Nederland is vertrokken vanuit Ghana. Zij maakt een film voor haar zusje, die over een aantal weken dezelfde reis zal afleggen. Op deze manier hoopt Afia haar zusje voor te bereiden op het leven in Nederland en alvast te laten weten welke beproevingen zij heeft doorstaan om als jonge vrouw een nieuw leven op te bouwen in een vreemd land.

Reacties

Theaterkrant: “Er zijn de laatste jaren al veel voorstellingen over integratie en biculturaliteit gemaakt, maar ‘*A country inside my head*’ van HNTJong weet zich met name door dit sterke zelfbewustzijn te onderscheiden. Ondanks de voorbeelden van mannelijke dreiging, (systemisch) racisme en de rouw om het verlies van de geboortegrond twijfel je geen moment aan de veerkracht van het hoofdpersonage. In *A country inside my head*, ‘the kids are alright’.

Theater en film komen samen in een format welke perfect aansluit bij de belevingswereld van de doelgroep: vol met de nieuwste Tiktok-trends en Instastory-filters.”

De Familiepodcast (7+)

Afgelopen jaar bood ook de ruimte om een 6-delige podcastserie voor jeugdliteratuur te ontwikkelen waar ouderwets goed wordt voorgelezen. Gemaakt voor kinderen op scholen én voor gezinnen thuis.

Artistiek leider Noël Fischer van HNTjong vroeg zes aanstormende toneelschrijvers en dichters een kort verhaal te schrijven speciaal voor een jong publiek. Je hoort de verhalen van een nieuwe en diverse generatie schrijvers (Edna Azulay, Coen Cornelis, Marie Groothof, Dean Bowen, Eva Toorop en Pelumi Adejumo). Er wordt voorgelezen door (grotendeels ensemble)acteurs Jaap Spijkers, Betty Schuurman, Tamar van den Dop, Rick Paul van Mulligen, Scott Beekhuizen en Emmanuel Ohene Boafo. Het was een creatief experiment waarin we in een coronajaar, jonge schrijvers een mooie opdracht wilden geven en tegelijkertijd onderzochten hoe in dit voor ons nieuwe medium educatie en artistiek konden samenwerken.

De familiepodcast is een serie originele, avontuurlijke en filosofische verhalen die je anders naar de wereld laten kijken. Verhalen om even weg te dromen, om je verbeelding op te rekken, om nieuwe woorden te leren kennen, om aan de drukke wereld te ontsnappen en om te worden voorgelezen door de mooiste stemmen van Nederland.

De podcast wordt aangeboden op scholen en is ook gratis te beluisteren via de website van Het Nationale Theater, Spotify en andere platforms.

PROGRAMMERING

Het Nationale Theater programmeert voor de diverse stad die Den Haag is. Altijd is artistieke kwaliteit de basis en het bereiken van een zo groot mogelijk publiek de doelstelling. De kern van onze programmering bestaat uit toneel, muziektheater, mime, opera, jeugdtheater en het gesproken woord. Programmering is meer dan de vraag “wat, waar, wanneer?”. Programmeren is luisteren naar het publiek, kijken naar de wereld en daarop inspelen met het beste aanbod dat voor handen is. Goede programmering bemiddelt tussen podiumkunstenaren, podiumkunst en publiek. Het zorgt voor een dialoog tussen kunstenaars, hun kunstwerken en de maatschappij. En het zorgt dat ze zich alle drie kunnen ontwikkelen. Als Het Nationale Theater hebben wij daarom een grote verantwoordelijkheid: we geven podiumkunstenaren de kans om zichzelf te ontplooien en willen samen met hen een getalenteerd publiek creëren, dat zich verbreedt en vernieuwt.

Onze uitgangspunten bij de programmering:

- Het best beschikbare aanbod is te zien op de best mogelijke plek.
- We programmeren producties van BIS-instellingen, FPK-gesubsidieerde groepen en kwalitatief aanbod van vrije producenten.
- We programmeren zowel conventioneel als vernieuwend, zowel complex als toegankelijk aanbod.
- De programmering, de eigen producties en speciale programma's worden waar mogelijk inhoudelijk verbonden door thematische lijnen en context-programmering.
- De programmering doet recht aan de diverse samenleving. Het richt zich op jong en oud, arm en rijk, hoger- en lager opgeleid, met diverse culturele achtergronden.
- Extra ruimte krijgen makers en gezelschappen die een verbinding hebben met Den Haag of typisch Haagse verhalen vertellen.
- Binnen de gehele programmering wordt ruimte gegeven aan talentontwikkeling.

De keten van zalen

Het Nationale Theater beschikt over de hele keten aan zalen: van Zaal 3 tot de lijst van de Koninklijke Schouwburg. Daarmee zijn wij dé sterke en herkenbare aanbieder van kwaliteitstoneel in Den Haag: er is sprake van een heldere lijn voor de stad en voor het land. Als een van de weinige toneelvoorzieningen in het land, tonen wij nagenoeg al het gesubsidieerde aanbod op de podia waarvoor dat gemaakt is. Alhoewel wij onze zalen nadrukkelijk als geheel bezien en dus vanuit een integrale visie programmeren, zijn er daarbij per locatie accentverschillen, die logischerwijs voortkomen uit het karakter van de gebouwen zelf en de positionering, het formaat van de podia en het aantal beschikbare stoelen.

- In de Koninklijke Schouwburg (capaciteit 675) bieden wij naast het beste toneelaanbod voor de grote zaal ook een podium aan kwaliteitsaanbod voor een breed publiek uit andere genres, zoals cabaret, opera en theatercolleges. Met ITA is de Koninklijke Schouwburg een van de twee Nederlandse schouwburgen waar de meeste toneelvoorstellingen per seizoen te zien zijn.
- In Theater aan het Spui (capaciteit Zaal 1 350, Zaal 2 160) programmeert Het Nationale Theater de meest belangwekkende theatervoorstellingen die voor de vlakke vloer geproduceerd worden. Kwaliteit staat daarbij voorop. Wij tonen in onze programmering de diversiteit van het vlakke vloercircuit en hebben aandacht voor teksttoneel, moderne dans, muziektheater, mime, performance en jeugdtheater.

- In Zaal 3 (capaciteit 80) krijgt het jongste podiumkunsttalent de kans zich voor te stellen aan het Haagse publiek. Andersom leert dat publiek de grote namen van morgen kennen. We werken in Zaal 3 samen met alle Nederlandse toneelscholen en de KABK en tonen werk van studenten, afstudeerders en makers tot vijf jaar na het afronden van hun opleiding; dwars door alle disciplines heen. Eigen programma's zijn o.a. *I Beg to Differ* (i.s.m. Nest), *Over Boeken* en *de Poeziebar*.
- In Het Paradijs (capaciteit 60) programmeren wij voor de allerkleinsten (2+). Daarnaast bieden we er met Studio Paradijs ruimte aan initiatieven van ons ensemble en tonen wij er kleinschalig, vaak lokaal aanbod met een literaire inslag.
- De zalen van De Studio's (voorheen het NT Gebouw, flexibele capaciteit) worden primair ingezet als werkplaats voor de totstandkoming van de eigen producties (repetities, montage, etc.) en incidenteel als locatie voor externe bespeling.

De grote zaal (Koninklijke Schouwburg)

Door de coronamaatregelen moesten de theaters tot juni 2021 gesloten blijven. In die periode presenteerden we in de Koninklijke Schouwburg livestream-voorstellingen van onder meer Opera2Day (*The Mad King*) en Tim Akkerman. Ook werd de voorstelling *Tori* opgenomen, die later op televisie is uitgezonden. In de maand april vonden zogenaamde testvoorstellingen plaats (Testen voor Toegang); op die dagen programmeerden we voorstellingen van Orkater (*De Gliphoeve*), Rayen Panday en Wende (*De Wildernis*).

Periode vanaf juni 2021 (versoepelingen en openstelling)

We trapt af – met een 1,5 meter capaciteit – met onze eigen productie *De Eeuw van mijn Moeder* en twee weken lang Harrie Jekkers. In de maanden van 2021 dat we open mochten zijn, programmeerden we in de Koninklijke Schouwburg een divers aanbod; naast het gesubsidieerde aanbod waren ook de beste voorstellingen, die in het vrije circuit worden geproduceerd, te zien. We presenteerden onder meer *De Warme Winkel*, *Vrijdag* van Toneelgroep Maastricht en *Het Oog van de Storm* met Hans Croiset en Anne Wil Blankers. De voorstelling *Lichter dan ik* zorgde voor uitverkochte zalen, evenals de *Familie Trilogie* van Nasrdin Dchar. Ook *Tour de Sloegie* (van comedian Jawad Es Soufi) trok veel nieuw publiek naar ons theater.

De Koninklijke Schouwburg was ook in 2021 hét theaterpodium voor kwaliteitsaanbod in Den Haag met onder meer de voorstelling van Nicole Beutler (*8:Metamorphosis*) en het hoogtepunt van het jaar: *A Revue* van Benjamin Abel Meirhaeghe. Meirhaeghe was afgelopen jaar ook te zien op Festival Rewire in Theater aan het Spui.

Aan het einde van 2021, toen er weer beperkingen golden voor de theatersector, lukte het ons tóch om een mooi aanbod neer te zetten. Met de indrukwekkende voorstelling van Brigitte Kaandorp & Jenny Arean sloten we het jaar af.

De vlakke vloer (Theater aan het Spui)

Ondanks dat de theaters gesloten waren voor publiek in de eerste helft van 2021, werd er in Theater aan het Spui volop gerepeteerd, gemonteerd en gefilmd door verschillende makers. Er werd gefilmd voor de streams van CaDance Festival met Krisztina Du Chatel, Poernima Gobardhan en Amira el Rawi. Er werden opnames gemaakt voor de online editie van Winternachten Festival en de viering van het Nowruz nieuwjaar. Ook veel theatermakers en gezelschappen filmden hun registratie in Theater aan het Spui. We werkten hier samen aan met Firma MES, Sadettin Kirmiziyüz en ook verfilmden we *The*

Nether van Het Nationale Theater. Voor Theater na de Dam werkten we samen met Riëks Swarte aan zijn livestream voor de voorstelling *De Crux*.

Periode vanaf juni 2021 (versoepelingen en openstelling)

Half juni liep het theaterseizoen al bijna ten einde, maar konden we de zomer indansen met voorstellingen van Leine Roebana en ICK. Het seizoen sloten we af met een groot programma in het kader van Ketikoti. Met onder andere een excursie naar de slavernijtentoonstelling in het Rijksmuseum, het programma *Koken voor Tjampakka* (in samenwerking met de Veenfabriek), dialoogtafels, een voorstelling van studenten van Fontys en de talkshow *Tijd Zal Ons Leren*.

Eind augustus startte het seizoen met enkele publiekssuccessen en bekroonde voorstellingen. *Maria Maria Maria* van de Veenfabriek, *De zaak Shell* van De Nwe Tijd & Anoek Nuyens, *Koliek* van Theater Utrecht en *Mount Average* van Julian Hetzel maakten de hoge verwachtingen volledig waar en zorgden voor prikkelende reacties bij het publiek. Ook een nieuwe generatie makers gooide hoge ogen in het najaar van 2021. Hoogtepunten kwamen van Mathieu Charles (*Fanon Mixtape*), Floor Houwink Ten Cate (*One Man Show*), Louis Janssens (*Serenade*) en Cherish Menzo (*Jezebel*).

Mede door het uiteenlopende aanbod van de toneelkijkseries konden we de artistieke kennismakingen in de zaal verdiepen met persoonlijke ontmoetingen in de foyer. Een beproefd concept waar we al lang aan werken, maar in iedere tijd doeltreffend blijkt.

Jeugdtheater

In dit zeer diverse theaterjaar laat het jeugdtheater binnen Het Nationale Theater zien dat het zeer veerkrachtig en flexibel is. Zo blijft het produceren en programmeren van jeugd- en jongerentheater een belangrijk onderdeel van de artistieke missie van Het Nationale Theater.

Periode vanaf juni 2021 (versoepelingen en openstelling)

Het Nationale Theater heeft laten zien dat het jeugdtheater een prominente plek opeist in het theaterlandschap met het produceren van o.a. *Trojan Wars* en de reprise van de voorstelling *Tori*. Daarnaast stroomden de zalen vol bij jeugdtheaterfestival De Betovering waarbij diverse jeugdvoorstellingen toegankelijk werden gemaakt zoals *Hotelhierwaardaar* van Het Filiaal & De Dansers. In het festival presenteerden we de Vlaamse voorstelling *Kier* van het paleis, de prijswinnende grote zaal-voorstelling *Ik eh Ik* van Het Houten Huis, *Het eind van het begin van het eind* van Theater Artemis en *Hans en Griet* van De Toneelmakerij. Kwalitatief jeugdtheater dat vol zat met Haags en landelijk publiek. Naast de gerenommeerde gezelschappen kregen jonge theatermakers de kans om de eerste stappen te zetten binnen het jeugdtheaterlandschap.

We trokken veel jongeren met onze jongerenprogrammering. Bijvoorbeeld met de uitverkochte reeks van *Trojan Wars*, maar ook met *Pride&Proud*, georganiseerd door HNTdemotor in het kader van de Haagse Pride-week. Voor onze kleinste bezoekers hadden we voorstellingen in Het Paradijs van o.a. BonteHond en verzorgden we de première van MimeWave. Naast deze intieme voorstellingen trokken we veel bezoekers met het nieuwe initiatief om elke vakantie *Nijntje* te programmeren en zo de jongste bezoekers met theater in aanraking te laten komen.

Zaal 3

In de periode januari tot juni 2021 was Zaal 3 gesloten voor publiek, maar heeft er wel degelijk van alles plaatsgevonden. Zo repeteerden Tarik Moree, Daniël 't Hoen en Laura de Geest aan hun voorstelling *La Tendre Guerre*, vonden er twee livestreams plaats van Filosofie in Den Haag, repeteerden de Poezieboys aan hun voorstelling *FRITZI*, waren er filmopnames van een project van Shah Tabibi en werkten de studenten van de afdeling ArtScience van de KABK aan een reeks performances die zij toonden aan elkaar en hun docenten. Praktijkonderwijs kon immers gewoon doorgaan in de lockdowns.

In april gaven we de ruimte aan studenten van de ATKA (Amsterdamse Toneelschool), die in een werkweek een reeks performances voltooiden en voor docenten speelden. Het jonge gezelschap Blond & Cynisch monteerde haar nieuwe voorstelling *Phylosophy of the world*.

Periode vanaf juni 2021 (versoepelingen en openstelling)

Voor het eerst sinds 2011 vond Theaterfestival De Parade plaats zonder een productie van Zaal 3. De Parade organiseerde een aangepaste versie van hun festival, waarbij voor onze eigen festivaltent 'Zaal 4' geen plaats was. In plaats daarvan gaven we de zaal aan een afstudeerder van de Herman Brood Academie die daar zijn afstudeerwerk kon monteren en repeteerde en monteerde Nastaran Razani Khorasani haar lovend ontvangen werk *Songs for no one*. In juli werkte Merel Severs aan haar nieuwe werk en in augustus was de zaal voor Lars Brinkman, die er zijn zeer goed ontvangen voorstelling *Nader tot u* repeteerde, monteerde en in september uitbracht.

In september openden we het seizoen met het project 'Moet je horen', waarin we een aantal op audio gebaseerde voorstellingen, performances en installaties samenbrachten in Zaal 3. Hierin waren onder andere *Bloos De Mannen* van Marthe Boneschansker, *Kates Tapes Away* van Zuidpool en *Rishi* van Kees Roorda/Firma MES te zien (horen). Van september tot de nieuwe lockdown in december ging het eigenlijk heel goed met het theaterseizoen, met onder andere eindelijk de speelbeurten van *Nina Bobo* (vijf keer uitgesteld wegens Corona) van Koen Verheijden, een maandelijks terugkerende *Poeziebar* van de Poezieboys en ontzettend veel werk van afstudeerders van de Nederlandse toneelopleidingen. Ook de Toneelacademie Maastricht kwam terug om met het gehele tweede jaar te werken aan een reeks monumentale, time-based sculpturen.

EDUCATIE EN INTERACTIE

Educatie en Interactie

Het gesprek aangaan met ons publiek, groot en klein, oud en jong, Haags en niet Haags, dat doen we: in onze huizen, op scholen, in foyers in het land en op pleintjes in de stad. Doorgaans gaat dat vanzelf, we ontwikkelen een programma, vinden een locatie en gaan aan de slag. In 2021 was dat voor het tweede jaar achter elkaar anders; het was een jaar van opstarten en stoppen. Van omdenken en herpakken. Van wéér annuleren en soms met een beetje geluk toch door kunnen gaan.

Op scholen gaven we, als de gebouwen opengesteld waren voor mensen van buitenaf, workshops en lessen. En als onze deuren open konden, ontvingen we leerlingen met open armen in onze eigen gebouwen. Het waren, helaas, minder grote stromen bezoekers dan voor corona.

Na het verkennen van alle onlinemogelijkheden in 2020 hebben we dit jaar gekozen voor kwaliteit boven kwantiteit: we organiseerden de daadwerkelijke ontmoeting daar waar het kon en werkten enkel online als het onderwerp en de groepssamenstelling het toeliet. *Het Experiment* van HNTjong was daarvan een prachtig voorbeeld.

Tijdens de lockdown in het voorjaar golden voor het onderwijs andere regels dan voor de rest van de theaterbezoekers: voor hen was theaterbezoek een onderdeel van het curriculum. Derhalve speelden we *Het Experiment* in eigen huis een groot aantal keren, voorafgegaan door een workshop. Samen met HNTjong ontwikkelden we een totaal hybride vorm van theaterkijken, workshop en nagesprek. Waarbij elk onderdeel live, dan wel online te volgen was. Zo speelden we de workshop in totaal meer dan 70 keer met jongeren in onze theaters en via schermen vanuit hun eigen kamers.

Heel vaak ontvingen we scholen niet in onze zalen, omdat onze gebouwen gesloten waren. Omdat gezelschappen niet konden spelen of omdat scholen niet mochten komen vanwege quarantaines of begeleidingstekorten. We hebben ze gemist: die volle zalen met joelende jongeren.

Dat hebben we in oktober en november goed gemaakt: *Trojan Wars* nam de Nederlandse theaters over. We ontwikkelden lesbrieven, gaven de voorbereidende workshop 130 keer op scholen door het hele land, gemaakt en gespeeld met studenten van NOVA College voor MBO. We ontwikkelden en speelden de Experience in foyers, samen met studenten van de DAPA-MBO artiestopleiding. En we werkten met groepen jongeren die meespeelden in de voorstelling. Alles live: het was één heel groot feest.

Dit tweede coronajaar hebben we kunnen gebruiken om voort te borduren op de experimenten die we tijdens *Het Nationale Theater speelt altijd* zijn gestart. Zo kwamen er positieve reacties op de filosofische nagesprekken voor volwassenen, die we bij zowel *Every Brilliant Thing* als *The Nether* hebben georganiseerd. Bij *Hebriana* ging een 2,5 meter hoge vuurtoren mee op reis, die in de foyers het publiek uitnodigde zich in de context van de voorstelling te verdiepen. Die context (in de vorm van video, audio en geschrift) was te ervaren via QR-codes.

Daarnaast hebben we met het podcastaanbod grote stappen gemaakt. Bij *The Nether* verscheen voor het laatst een enkele aflevering. Daarna produceerden we verschillende op zichzelf staande series met elk een eigen identiteit. In het najaar van 2021 is de feministische seizoensserie *Vrouwen van HNT* gestart, waarin makers en acteurs openhartig over thema's vertellen waar je als vrouw niet omheen kan. In *Dierenverhalen van de Walle*, die werd gemaakt op basis van de gelijknamige *Het Nationale Theater speelt altijd*-voorstellingen, bracht voormalig ensembleacteur Stefan de Walle samen met zijn zoons Billy en Moos dierenverhalen voor het slapengaan. Romana Vrede maakte samen met muzikant

Otton de goedbeluisterde vierdelige 'oorstelling' *Tijd zal ons luisteren*. Noël Fischer maakte voor de jonge luisteraars *De familiepodcast*: zes eigenzinnige afleveringen geschreven door veelbelovende jonge schrijvers. HNTdeMotor, de jongerenprogrammamakers, organiseerde *Pride & Proud* in juni, een zinderende avond over mogen zijn wie je bent, met voguers, DJ's en statements. Rondom de verkiezingen en in het najaar waren ook hun events online. De inventieve manieren om hun leeftijdsgenoten te vinden waren bewonderenswaardig.

Onze stadsprojecten *Theater Na de Dam*, Ketikoti, De dag van de Kinderrechten en Prinsjesdag konden wonderwel doorgaan. We glipten door de mazen van de coronabeperkingen en werkten met groepen jongeren aan deze, maatschappelijk relevante onderwerpen. Toen *Theater Na de Dam* door een grote hoeveelheid besmettingen toch online moest, bouwden we in drie dagen tijd een digitale wandeling met luisteren- en kijkfragmenten. Prinsjesdag was dit jaar voor het eerst een landelijk project door de samenwerking met de ABN AMRO Foundation: dertien scholen door het hele land werkten van februari tot en met juni maandelijks op de derde dinsdag van de maand aan opdrachten rondom democratie. In september zat de Koninklijke Schouwburg vol met al deze leerlingen. In samenwerking met het Residentie Orkest en Rabarber, presenteerden Haagse jongeren, de 7^e editie van de Kindertroonrede.

Al jarenlang vaste waarden: onze leerlijnen op het Haags Montessori Lyceum en Scholengroep Johan de Witt. Op die laatste verzorgden we dit jaar, behalve de dagelijkse lessen, een uitgebreid contextprogramma bij *A Country Inside My Head*. Een voorstelling die op het Johan de Witt speelde en gebaseerd is op de verhalen van leerlingen van die school. Leerlingen die nog niet zo lang in Nederland zijn.

2021. We deden, ondanks alles, veel. Maar wat hebben we toch ook veel niet gedaan. En dat juist in een tijd waarin, zeker jongeren, het nodig hebben om zich te verhouden tot hun leeftijdsgenoten, de wereld te onderzoeken, grenzen te verkennen en maatschappelijke onderwerpen als bijvoorbeeld diversiteit en inclusie te bevragen. Juist de kunsten, juist theater biedt hun die plaats om dat te doen. We hopen in 2022 weer die plaats te mogen zijn: voor hen en voor al onze andere bezoekers!

HNTonbeperkt

Het toegankelijk maken van onze voorstellingen bleek in 2021, het tweede coronajaar een neveneffect te hebben op de toegankelijke voorstellingen die wél konden doorgaan. Nog meer dan in de rest van de sector, is het in de pandemie moeilijker gebleken om publiek te vinden voor deze voorstellingen. Juist onze doelgroepen hebben nog niet altijd de mogelijkheid of het vertrouwen om naar het theater te gaan op het moment dat we open zijn. Zij lopen door de maatregelen tegen nieuwe obstakels en onzekerheid aan. Dit is niet alleen in Den Haag een probleem; samenwerkingspartners Stichting Komt het Zien! en Theater met Tolk zien dat door het hele land het blinde/slechtziende en dove/slechthorende publiek vaak nog thuisblijft.

Vanwege de sluiting van het theater door coronamaatregelen zijn er ook veel activiteiten en voorstellingen van HNTonbeperkt niet doorgegaan. Voorstellingen zoals *Erik of het kleine insectenboek* en *Tijd zal ons leren* hebben om die reden helaas niet plaatsgevonden. Bij onze eigen producties *Yerma* en *Every Brilliant Thing* gooide corona een paar keer roet in het eten. *Every Brilliant Thing* speelden we uiteindelijk niet met een audiodescriptie voor publiek, maar konden we alleen testen voor eigen medewerkers en een expert van Stichting Bartiméus. *Yerma* hebben we na een annulering op de valreep nog wel voor blind en slechtziend publiek kunnen spelen. De avond was qua publieksbereik kleinschaliger dan we hadden gehoopt, maar de geïntegreerde audiodescriptie was succesvol en de

publieksreacties waren enthousiast. Zo hebben we toch een stap kunnen zetten in de artistieke toegankelijkheid.

Voor borging binnen de organisatie was 2021 een succesvol jaar voor HNTonbeperkt. Vanaf het pilotjaar in 2018 hebben we stevig ingezet op bewustwording binnen de organisatie. We organiseerden een training, i.s.m. Stichting Accessibility over het toegankelijk maken van de website aan de afdeling Marketing. Als gevolg wordt de website toegankelijker gemaakt, onder andere voor mensen die voorleessoftware gebruiken. Onze marketeer Martijn Westerop zei hierover:

“Ik zie dat de training voor veel bewustwording heeft gezorgd binnen het team. Iedereen op mijn afdeling denkt nu actief mee over toegankelijkheid. Bovendien heb ik eruit meegenomen dat een toegankelijke website niet alleen goed is voor een heel specifieke doelgroep, iedereen heeft baat bij een heldere, overzichtelijke en toegankelijke website.”

We zien dat inclusiviteit steeds belangrijker en vanzelfsprekender wordt bij verschillende afdelingen. Zo wordt toegankelijkheid meegenomen in de plannen van de restyling van de Koninklijke Schouwburg, waar de Nassaufoyer voortaan zal dienen als prikkelarme ruimte.

De verweving in de afdeling Educatie & Interactie, waar HNTonbeperkt een onderdeel van is, wordt steeds vanzelfsprekender: zo zijn er in de brochure voor het schoolaanbod pictogrammen meegenomen die aangeven hoe toegankelijk een voorstelling is. Op die manier bereiken we nu ook kinderen met een beperking via de scholen.

Deze bewustwording werkt ook door in het nieuwe beleid voor Het Nationale Theater voor Diversiteit & Inclusie. Dit leidt hopelijk tot meer representatie in allerlei lagen van de organisatie. Representatie speelde dit jaar sowieso een grote rol bij HNTonbeperkt. Door nauw contact met onze doelgroepen leerden we hoe belangrijk representatie is voor ons publiek. We konden daar grote stappen in maken bij verschillende evenementen rond Ketikoti. In de talkshow van *Tijd zal ons leren* was dove activist Eva Westerhoff te gast om te vertellen over de erkenning van de Nederlandse Gebarentaal. Daarnaast werd de stadswandeling over slavernij ook begeleid door een dove gids in Nederlandse Gebarentaal. Zo zijn onze evenementen niet alleen toegankelijker vóór doven, maar krijgen dove mensen ook op het podium een plek.

Het Nationale Theater is met HNTonbeperkt een voorloper op het gebied van toegankelijkheid in de theatersector. Wij zien het ook als onze opgave om onze opgedane kennis te delen met andere instellingen. Zo spraken Saartje Oldenburg en Willemijn Haasken tijdens de opening van de Week van de Toegankelijkheid over het programma. Diezelfde week ontvingen wij kamerlid Lucille Werner voor een werkbezoek. Dit heeft geleid tot Kamervragen over toegankelijkheid in de cultuursector aan Minister van Engelshoven.

Samen met de Schuur en NewPack Inclusion Creators organiseerde HNTonbeperkt een kennisdelingsevenement voor theaterprogrammeurs. Zo zetten we Het Nationale Theater op de kaart als toegankelijke organisatie en vonden we bondgenoten in de sector, met mogelijke samenwerkingen in het verschiet.

Volgend seizoen hopen we ons publiek weer in grotere mate te bereiken, niet alleen in Den Haag, maar door het hele land. *Every Brilliant Thing* zal in vijf steden mét onze eigen audiodescriptie te zien zijn. Daarnaast maken we in 2022 ook een aantal schoolvoorstellingen toegankelijker op verschillende manieren. Zo breiden we, ondanks dat corona de wereld nog niet uit is, ons publiek toch uit en wordt de theatersector steeds toegankelijker voor iedereen.